

ფული და შრომა:

საბაზისო შემოსავალი - რა ვიცით სინამდვილეში

01 რა არის საბაზისო შემოსავალი

უნივერსალურ საბაზისო შემოსავალს სამი ნიშანი განსაზღვრავს. ის უნივერსალურია - ხვდება ყველას, ვინც განსაზღვრულ ჯგუფშია, ქონებრივი შემოწმების გარეშე. ის უპირობოა, არ მოითხოვს მუშაობას, სამსახურის ძებნას ან რაიმე სხვა ქცევას. და ის მუდმივია, დროში შეზღუდული არ არის.

ეს განმარტება მარტივია. მისი გამოყენებისას კი ერთი უცნაური რამ იკვეთება: თითქმის არცერთი ექსპერიმენტი, რომელსაც მედია „საბაზისო შემოსავლის პილოტს“ უწოდებს, სამივე ნიშანს ერთად არ აკმაყოფილებს. უმეტესობა სამიდან მხოლოდ ერთს აკმაყოფილებდა.

	უნივერსალური	უპირობო	მუდმივი
ალასკა — დივიდენდი, 1982 წლიდან	●	●	●
მაკაო — ყოველწლიური გადახდა, 2008 წლიდან	●	●	●
სამივე ნიშანი ირანი — ეროვნული გადახდა, 2010 წლიდან	●	●	○
კენია — GiveDirectly, 12 წელი	●	●	●
ირლანდია — შემოსავალი ხელოვანებისთვის	●	●	●
კუკის ოლქი, აშშ	●	●	●
ალტმანის კვლევა — 3 000 მონაწილე	●	●	●
ფინეთი — 2 000 უმუშევარი	●	●	●
სტოკტონი — 125 მონაწილე	●	●	●
უელსი — მზრუნველობიდან გასულები	●	●	●
ბარსელონა — B-MINCOME	●	○	●

● დიახ ○ ნაწილობრივ ● არა

გრაფიკი 1. სამი ნიშანი და პროგრამები, რომლებიც მათ აკმაყოფილებენ.

განსხვავებას პრაქტიკული შედეგი აქვს: ადამიანი, რომელმაც იცის, რომ ფული ორ წელიწადში შეწყდება, სხვაგვარად იქცევა, ვიდრე ის, ვინც სამუდამო შემოსავალს იღებს. ეკონომიკის სახელმძღვანელო ამბობს, რომ დროებით ფულზე რეაქცია უფრო სუსტია, ვიდრე მუდმივზე - ადამიანი მას დანაზოგად აღიქვამს და არა ახალ ცხოვრებისეულ პირობად.

02 ფინეთი

ფინეთის ექსპერიმენტი ყველაზე ხშირად მოჰყავთ და ყველაზე ხშირად არასწორად ესმით.

რაც მოხდა: 2017 წლის იანვრიდან 2018 წლის დეკემბრამდე 2 000 ფინელი ყოველთვიურად იღებდა 560 ევროს, დაუბეგრავად და ყოველგვარი პირობის გარეშე. მონაწილეები შემთხვევით შეირჩა, მონაწილეობა სავალდებულო იყო, შედეგები კი სახელმწიფო რეესტრებიდან იზომებოდა. მეთოდურად ეს წმინდაა კვლევა.

თუმცა, მონაწილეობის უფლება მხოლოდ იმ 25-დან 58 წლამდე ადამიანებს ჰქონდათ, ვინც 2016 წლის ნოემბერში უმუშევრობის შემწეობას იღებდა. გადახდა კი არსებულ შემწეობას ცვლიდა და არა ემატებოდა. ეს არ არის უნივერსალური შემოსავალი - ეს არის უმუშევრობის შემწეობა, რომელსაც პირობები მოეხსნა.

პირველი წლის შედეგი: დასაქმება თითქმის იდენტურია. ჯგუფმა, რომელიც ფულს იღებდა, წელიწადში 49.64 დღე იმუშავა; საკონტროლო ჯგუფმა - 49.25. სხვაობა 0.39 დღეა ანუ არაარსებითი. ეს მაშინ, როდესაც რეფორმამ ამ ადამიანებისთვის დამატებით გამოიმუშავებულ ევროზე გადასახადის ტვირთი 23 პროცენტული პუნქტით შეამცირა. სტიმული გამოჩნდა, რეაქცია კი არა.

მეორე წელს ჯგუფმა ექვსი დღით მეტი იმუშავა. ეს ციფრი ხშირად მოჰყავთ როგორც წარმატება, თუმცა თავად მკვლევრები აფრთხილებენ, რომ ეს არასწორი დასკვნაა: 2018 წლის 1 იანვარს ფინეთმა უმუშევრებისთვის სანქციების ახალი სისტემა ამოქმედა, რომელიც ორ ჯგუფზე სხვადასხვაგვარად მოქმედებდა. VATT-ის მკვლევრის კარი ჰემელაინენის ფორმულირებით, მეორე წლის ეფექტს ამ რეფორმის ეფექტისგან ვერ გამოაცალკევებ.

ყველაზე ხმაურიანი შედეგი კეთილდღეობას ეხებოდა: ცხოვრებით კმაყოფილება ათბალიან შკალაზე 7.3 ერთი ჯგუფისთვის და 6.8 მეორისთვის; დეპრესიის სიმპტომებზე საუბრობდა 22.3% ერთ ჯგუფში და 32.4% მეორეში; მეტი იყო ნდობაც, როგორც სხვა ადამიანების, ისე პოლიტიკოსების მიმართ.

ეს ციფრები ტელეფონით ჩატარებული გამოკითხვიდან მოდის. გამოკითხვას უპასუხა მონაწილეთა 23%-მა - 31% იმ ჯგუფიდან, ვინც ფულს იღებდა, და 20% საკონტროლო ჯგუფიდან. საწყისი გამოკითხვა, რომელიც ექსპერიმენტამდე გაზომავდა მდგომარეობას, საერთოდ არ ჩატარებულა. კვლევითი ჯგუფი პირდაპირ წერს, რომ ვერ ადგენს, ეს სხვაობა გადახდამ გამოიწვია თუ თავიდანვე არსებობდა.

ექსპერიმენტი არ გაგრძელდებულა. გადაწყვეტილება 2017 წლის აგვისტოში მიიღეს ანუ მაშინ, როცა არავითარი შედეგი ჯერ არ არსებობდა.

03 აშშ - ყველაზე დიდი ექსპერიმენტი

ისტორიაში ყველაზე დიდი და ყველაზე ძვირი ექსპერიმენტი ამ თემაზე სილიკონის ველმა დააფინანსა. მისი მთავარი დამფინანსებელია სემ ალტმანი, რომელმაც პირადად 14 მილიონი დოლარი ჩადო; კიდევ 10 მილიონი OpenAI-ის არაკომერციული განყოფილებიდან შემოვიდა, 15

მილიონი - Twitter-ის დამფუძნებელი ჯეკ დორსისგან. სულ გადახდებზე დაახლოებით 45 მილიონი დოლარი დაიხარჯა.

კვლევის სქემა მარტივია: 3 000 მონაწილე ილინოისსა და ტეხასში. 1 000 მათგანი სამი წლის განმავლობაში ყოველთვიურად 1 000 დოლარს იღებდა, დანარჩენი 2 000 - 50 დოლარს. გადახდები 2020 წლის ნოემბრიდან 2023 წლის ოქტომბრამდე გრძელდებოდა. გამოკითხვებზე პასუხის მაჩვენებელი 90%-ს აღემატებოდა, რაც ამ სფეროსთვის იშვიათად კარგი მაჩვენებელია.

შედეგები 2024 წლის ივლისში გამოქვეყნდა, 2026 წელს კი მთავარი ნაშრომი ეკონომიკის ერთ-ერთ ყველაზე მკაცრ ჟურნალში - Quarterly Journal of Economics-ში გამოვიდა. ეს მნიშვნელოვანია: ამ სფეროში კვლევების უმეტესობა სამეცნიერო რეცენზირებას საერთოდ არ გადის.

შრომაზე ეფექტი ასეთია. სამუშაო ძალაში მონაწილეობა 4.2 პროცენტული პუნქტით შემცირდა. სამუშაო საათები - კვირაში დაახლოებით 1.3 საათით. საკუთარი შემოსავალი, გადახდის გამოკლებით, წელიწადში 1 900 დოლარით დაეცა. მნიშვნელოვანია, რომ პარტნიორებმაც შეამცირეს სამუშაო საათები დაახლოებით იმავე ოდენობით - ანუ ოჯახის დონეზე რეაქცია ორჯერ დიდია.

დროის ის ნაწილი, რომელიც სამუშაოს მოაკლდა, ძირითადად დასვენებაზე გადავიდა.

ჯანმრთელობაზე ეფექტის არარსებობა კიდევ უფრო მოულოდნელი აღმოჩნდა. ფიზიკურ ჯანმრთელობაზე გაუმჯობესება არ დაფიქსირებულა და კვლევა საკმარისად ზუსტია იმისთვის, რომ ძალიან მცირე ეფექტიც კი გამორიცხოვს. ფსიქიკურ ჯანმრთელობაზე გაუმჯობესება მხოლოდ პირველ წელს გამოჩნდა და მეორე წლისთვის გაქრა. სამაგიეროდ გაიზარდა მიმართვიანობა: ჰოსპიტალიზაცია 26%-ით, გადაუდებელი დახმარების ვიზიტები 19%-ით.

ფინანსურ მდგომარეობაზე სურათი ასეთია: ხარჯი თვეში 310 დოლარით გაიზარდა, საიდანაც 67 დოლარი საკვებზე მოდიოდა და 52 - ქირაზე. დანაზოგი დაახლოებით 800 დოლარით გაიზარდა, ვალი კი 1 800-ით. წმინდა ქონებაზე ეფექტი, ფაქტობრივად, ნულოვანია.

ბიზნესის დაწყებაზე ეფექტი არ დაფიქსირებულა. მონაწილეები უფრო ხშირად ამბობდნენ, რომ ბიზნესის დაწყება აინტერესებთ, თუმცა რეალურად დაწყებულ საქმეთა რაოდენობა არ შეცვლილა. არც განათლების დონე შეცვლილა, არც არჩევნებში მონაწილეობა, არც ბავშვების სასკოლო შედეგები.

ერთი მკაფიოდ დადებითი შედეგი მაინც არის. 30 წლამდე მონაწილეებმა კვირაში 1.84 საათით ნაკლები იმუშავეს, სამაგიეროდ სწავლას კვირაში 1.08 საათი შემატეს. ამ ასაკობრივ ჯგუფში დაკარგული სამუშაო დროის ნახევარზე მეტი განათლებაზე გადავიდა.

04 რატომ ამბობენ მცირე კვლევები საპირისპიროს

თუ ალტმანის კვლევამ შრომის შემცირება აჩვენა, საიდან მოდის ფართოდ გავრცელებული დასკვნა, რომ „უპირობო ფული მუშაობას არ ამცირებს“?

ის ერთი კონკრეტული ციფრიდან მოდის. კალიფორნიის ქალაქ სტოკტონში 125 ადამიანი ორი წლის განმავლობაში თვეში 500 დოლარს იღებდა. მათ შორის სრულ განაკვეთზე დასაქმებულთა წილი 28%-დან 40%-მდე გაიზარდა, საკონტროლო ჯგუფში კი - 32%-დან 37%-მდე. ეს ციფრი ათასობით სტატიაში მოხვდა.

სინამდვილეში კი აი, რა დგას ამის მიღმა: სამუშაო მონაცემები არსებობს დაახლოებით 86 ადამიანზე ჯგუფში. ანგარიში წინასწარია, თავად პროგრამის კვლევითმა ჯგუფმა გამოაქვეყნა პრესრელიზით 2021 წლის მარტში და სამეცნიერო რეცენზირება არასოდეს გაუვლია. ფსიქიკურ ჯანმრთელობაზე ორ ჯგუფს შორის სხვაობა სტატისტიკურ ზღვარს ვერ გადალახავს. ციფრები კი მხოლოდ 2019 წლის თებერვლიდან 2020 წლის თებერვლამდე პერიოდს ეხება - მეორე წელი მთლიანად პანდემიაში მოექცა, როცა აშშ-ში ისტორიაში ყველაზე დიდი ერთჯერადი გადახდები დაიწყო.

ცალკე აღებული ეს არაფერს ამტკიცებს არც ერთი და არც მეორე მიმართულებით. საინტერესო ის ხდება, როცა ყველა კვლევას ერთად შევხედავთ.

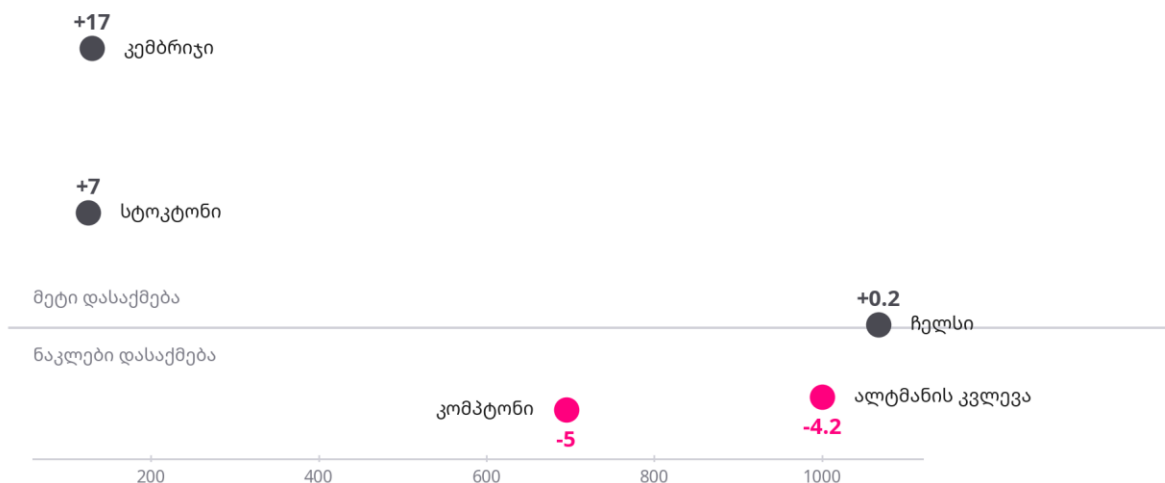
ამერიკულმა კვლევითმა ინსტიტუტმა 2026 წლის თებერვალში პირველად შეაგროვა სრული სია: 2017-დან 2025 წლამდე აშშ-ში 122 პროგრამა ჩატარდა 33 შტატში, სულ დაახლოებით 481 მილიონი დოლარი 40 000-ზე მეტ ადამიანზე. საშუალო გადახდა ერთ ადამიანზე 11 765 დოლარია 18.4 თვის განმავლობაში. მათგან შედეგი მხოლოდ 52-მა გამოაქვეყნა და მხოლოდ 35 იყო შემთხვევითი შერჩევის კვლევა.

ამ 35-დან 30-მა დასაქმებაზე ეფექტი გაზომა. საშუალო შედეგი - 0.8 პროცენტული პუნქტით მეტი დასაქმება. ანუ ნული.

ოთხ ყველაზე დიდ პროგრამაში, სადაც მონაწილეთა ნახევარზე მეტი მოდის, საშუალო შედეგია 3.2 პროცენტული პუნქტით ნაკლები დასაქმება.

დასაქმებაზე ეფექტი, პროცენტული პუნქტი

პორიზონტალურ ღერძზე — რამდენმა ადამიანმა მიიღო ფული

გრაფიკი 2. დასაქმებაზე ეფექტი და კვლევის ზომა. თითოეული წერტილი ერთი პროგრამაა.

კანონზომიერება მარტივია: რაც პატარაა კვლევა, მით უფრო დადებითია შედეგი. სტოკტონისა და კემბრიჯის მასშტაბის კვლევები იმდენად დადებით შედეგს იძლევიან, რომ ეკონომიკურად წარმოუდგენელია - გამოდის, თითქოს უფასო ფული ადამიანებს მუშაობის სურვილს უჩენდეს. ეს არა აღმოჩენა, არამედ პატარა შერჩევის ხმაურია.

დასკვნა, რომ „ფული მუშაობას არ ამცირებს“, ძირითადად იმ კვლევებს ეყრდნობა, რომლებიც ძალიან პატარა იმისთვის, რომ რამე დაინახონ.

ერთი წინააღმდეგობა ღიად უნდა ითქვას. ქალაქ ჩელსიში ჩატარებულმა კვლევამ, რომელიც სამედიცინო ჩანაწერებს დაეყრდნო და ჟურნალ JAMA-ში გამოქვეყნდა, გადაუდებელი დახმარების ვიზიტების 27%-იანი შემცირება აჩვენა. ალტმანის კვლევამ იმავე ტიპის მონაცემებზე 19%-იანი ზრდა. ორივე კარგი კვლევაა და ეს წინააღმდეგობა ჯერ არ ახსნილა.

05 კენია

ერთადერთი ადგილი, სადაც უნივერსალურობა ნამდვილად შემოწმდა, კენიის სოფლებია.

ორგანიზაცია GiveDirectly-იმ შემთხვევითი შერჩევა არა ცალკეულ ადამიანებზე, არამედ მთელ სოფლებზე ჩაატარა. თუ სოფელი შერჩეულ ჯგუფში მოხვდა, ფულს იღებდა სოფლის ყველა ზრდასრული. სწორედ ეს ხდის მას უნივერსალურად - მართალია, სოფლის ფარგლებში, მაგრამ მაინც.

მასშტაბი: 295 სოფელი, 15 000-ზე მეტი ოჯახი, 23 000-ზე მეტი ზრდასრული. თანხა - დღეში 0.75 დოლარი ანუ თვეში დაახლოებით 22.50. სოფლები ოთხ ჯგუფად გაიყო: ერთნი ფულს თორმეტი წლის განმავლობაში იღებენ, სხვები ორი წლის მანძილზე, მესამე ჯგუფმა ერთჯერადად მიიღეს დაახლოებით 500 დოლარი, ხოლო მეოთხე ჯგუფი საკონტროლოა.

თორმეტწლიანი პროგრამა 2018 წელს დაიწყო და დღემდე გრძელდება. ეს ყველაზე გრძელი ექსპერიმენტია, რაც კი ოდესმე შემოწმებულა.

შრომაზე შედეგი: სამუშაო საათების ჯამური რაოდენობა არ შეცვლილა. თუმცა შიგნით მნიშვნელოვანი გადანაცვლება მოხდა - დაქირავებულ სამუშაოზე დახარჯული დრო წელიწადში დაახლოებით 100 საათით შემცირდა, საკუთარ საქმეზე დახარჯული კი დაახლოებით იმდენივეთი გაიზარდა. ადამიანები არ შეწყვეტდნენ მუშაობას; ისინი სხვისთვის მუშაობიდან საკუთარი თავისთვის მუშაობაზე გადავიდნენ.

ყველაზე მოულოდნელი შედეგი ფულის ფორმას ეხება. ერთჯერადმა 500 დოლარმა ბიზნესის შექმნაზე უფრო დიდი ეფექტი მოახდინა, ვიდრე ზუსტად იმავე ჯამურმა თანხამ, ორი წლის განმავლობაში თვეებად დანაწილებულმა. სოფელში საშუალოდ 73 ბიზნესი იბიექტია; ერთჯერადმა გადახდამ ეს რიცხვი დაახლოებით 15-ით გაზარდა, თორმეტწლიანმა პროგრამამ - 10-ით, ორწლიანმა კი პრაქტიკულად არ შეცვალა.

მიზეზი ლოგიკურია: თვეში 22 დოლარით მაღაზიას ვერ გახსნი. ინვესტიცია დიდ, ერთდროულ თანხას მოითხოვს.

ამის ყველაზე კარგი დადასტურება თავად მონაწილეების ქცევაა. თორმეტწლიან პროგრამაში მყოფებმა ფული ურთიერთდახმარების შემნახველ ჯგუფებში დაიწყეს შეტანა - ანუ თავად აწყობდნენ დიდ თანხებს პატარა გადახდებისგან. ასეთი შენატანები საკონტროლო ჯგუფის მედიანურ დონეს სამჯერ გადააჭარბა.

და პირიქითაც მუშაობს: დეპრესიის შემცირებაზე ყოველთვიური გადახდები ერთჯერადს მკაფიოდ სჯობდა. ერთი ინსტრუმენტი ბიზნესისთვისაა, მეორე სიმშვიდისთვის.

ცალკე კვლევამ, რომელიც ჟურნალ *Econometrica*-ში გამოქვეყნდა, სხვა კითხვას უპასუხა: რა ემართება მთელ ადგილობრივ ეკონომიკას, როცა ფული ერთდროულად ბევრ ადამიანს შედის. 653 სოფელში 10 500-ზე მეტმა ოჯახმა 1 000-1 000 დოლარი მიიღო, თანხა, რომელიც ადგილობრივი ეკონომიკის 15%-ს აღემატებოდა.

შედეგი სამი ციფრით აღიწერება. ყოველი გადახდილი დოლარი ადგილობრივ ეკონომიკაში დაახლოებით 2.5 დოლარის ბრუნვად გადაიქცა. ისინი, ვინც ფული საერთოდ არ მიუღიათ, წელიწადში საშუალოდ 334 დოლარით მეტს მოიხმარდნენ ანუ 13%-ით მეტს. ფასები კი გაიზარდა სულ 0.1%-ით.

ეს ბოლო ციფრი მნიშვნელოვანია, რადგან ყველაზე გავრცელებულ შეპასუხებას პასუხობს: რომ უპირობო ფული უბრალოდ ფასებს გაზრდის და ყველაფერი იქვე დარჩება. კენიაში, სადაც ფულის შემოდინება ადგილობრივი ეკონომიკის მეექვსედს აღემატებოდა, ფასები არ შეიცავალა.

იმავე მონაცემებზე 2025 წელს გამოქვეყნებულმა ახალმა კვლევამ კიდევ ერთი შედეგი დაამატა: ჩვილთა სიკვდილიანობა 48%-ით, ხოლო ხუთ წლამდე ბავშვების სიკვდილიანობა 45%-ით შემცირდა.

06 ალასკა

თუ გვინდა ვნახოთ, რას აკეთებს ნამდვილი, მუდმივი, უნივერსალური გადახდა, მსოფლიოში მხოლოდ ერთი ადგილია.

ალასკა 1982 წლიდან ყოველწლიურად უხდის დივიდენდს შტატის ყველა მცხოვრებს - ბავშვების ჩათვლით. ფული ნავთობის რენტიდან შექმნილი ფონდიდან მოდის, რომლის ღირებულებაც დღეს 91.9 მილიარდი დოლარია. ეს ორმოცდაოთხწლიანი გამოცდილებაა და ერთადერთი, რაც სამივე ნიშანს აკმაყოფილებს.

შრომაზე ეფექტი 2022 წელს გამოქვეყნებულმა კვლევამ გაზომა: დასაქმებაზე ჯამური ეფექტი არ არსებობს. ერთადერთი ცვლილება - არასრულ განაკვეთზე მუშაობა 1.8 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა. ავტორების ფორმულირებით, „უნივერსალური და მუდმივი გადახდა ჯამურ დასაქმებას მნიშვნელოვნად არ ამცირებს“.

სხვა შედეგებიც დადებითია. დივიდენდი სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფთა რაოდენობას 20-40%-ით ამცირებს. ბავშვთა სიღარიბე 10%-ია იმის ნაცვლად, რაც უამისოდ 15% იქნებოდა. ბავშვობაში მიღებული ყოველი დამატებითი 1 000 დოლარი სიმსუქნის ალბათობას 4.5

პროცენტული პუნქტით ამცირებს, ხოლო ბავშვზე ძალადობის დადასტურებული შემთხვევების რიცხვს 15%-ით.

სამართლიანობისთვის უნდა ითქვას, რომ ყველა შედეგი დადებითი არ არის: ორსულობის პერიოდში მიღებულ ფულს ახალშობილის წონაზე გავლენა პრაქტიკულად არ აქვს. ფული უნივერსალური სამედიცინო ინსტრუმენტი არ არის.

და მაინც, სამი გარემოება ალასკას საბაზისო შემოსავლის დადასტურებად ვერ აქცევს.

პირველი, თანხა ძალიან მცირეა. 2025 წელს დივიდენდმა 1 000 დოლარი შეადგინა. მთელი წლისთვის. ეს ალასკაში ერთ სულზე შემოსავლის დაახლოებით 1.25%-ია და საშუალო ოჯახის შემოსავლის 3%-ზე ნაკლები. ეს არ არის შემოსავალი, რომლითაც ცხოვრობ - ეს დანამატია.

მეორე, ის გადასახადებით არ ფინანსდება. ალასკას არც ადგილობრივი საშემოსავლო გადასახადი აქვს და არც გაყიდვების გადასახადი. ფული გარედან, ნავთობიდან შემოდის. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ კვლევამ ექსპერიმენტის მხოლოდ ნახევარი გაზომა: დაინახა, რა ხდება, როცა ადამიანი ფულს იღებს, მაგრამ ვერ დაინახა, რა ხდება, როცა იმავე ადამიანს ამ ფულის დასაფინანსებლად გადასახადს უწევს. თავად ავტორები ნულოვან ეფექტს იმით ხსნიან, რომ ფული ადგილობრივ ეკონომიკაში იხარჯება და დასაქმებაზე მოთხოვნას ზრდის - ეს მექანიზმი კი მხოლოდ მაშინ მუშაობს, როცა ფული გარედან შემოდის.

მესამე და ეს ყველაზე მნიშვნელოვანია - დივიდენდი იურიდიულად დაცული არ არის. 2017 წელს ალასკას უზენაესმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მოსახლეობას მასზე კანონიერი უფლება არ აქვს: ის ყოველწლიურად ბიუჯეტით უნდა დამტკიცდეს და გუბერნატორს მისი შემცირება შეუძლია. კანონით გაწერილი ფორმულა ბოლო ათი წელია არ სრულდება.

ალასკის დივიდენდი ერთ მცხოვრებზე, დოლარი

გადახდილი თანხა წლების მიხედვით

გრაფიკი 3. ალასკის დივიდენდი — რას ითვალისწინებს კანონი და რა გადაიხადეს სინამდვილეში.

2026 წელს დივიდენდი 1 000 დოლარად განისაზღვრა, პლუს 200 დოლარი ენერგეტიკული დანამატი. კანონით გაწერილი ფორმულით ის დაახლოებით 3 800 დოლარი უნდა ყოფილიყო.

ყველაზე მეტყველი კი ისაა, თუ როდის მოხდა ეს. 2026 წელს ნავთობის ფასი მარტიდან 100 აშშ დოლარს აღემატებოდა, შტატის პროგნოზირებული დეფიციტი კი გაქრა. დივიდენდი მაინც შემცირდა.

ალასკას ამბავს ერთი, არცთუ სახარბიელო დასკვნა აქვს. რადგან შტატს ფართო გადასახადები არ აქვს, დივიდენდის შემცირება ფაქტობრივად ერთადერთი საგადასახადო ინსტრუმენტი და ყველაზე რეგრესული, რადგან ერთნაირი თანხა ღარიბი ოჯახის შემოსავლის გაცილებით დიდი ნაწილია, ვიდრე მდიდრისა. ერთადერთმა ადგილმა, რომელსაც არჩევანი ჰქონდა უნივერსალური დივიდენდის დაფინანსებასა და საკუთარი თავის დაბეგვრას შორის, ზედიზედ ათჯერ დივიდენდის შემცირება აირჩია.

07 ირანი

მსოფლიოში ერთადერთი ქვეყანა, რომელმაც უპირობო ფული მთელ მოსახლეობას გადაუხადა, ირანია და ეს ამბავი იმაზე ნაკლებად არის ცნობილი, ვიდრე იმსახურებს.

2010 წლის დეკემბერში ირანმა გააუქმა პურისა და საწვავის სუბსიდიები და სანაცვლოდ ყოველ მოქალაქეს ყოველთვიურად პირად საბანკო ანგარიშზე 455 000 რიალის ჩარიცხვა დაუწყო. პროგრამამ 70 მილიონზე მეტი ადამიანი მოიცვა - მოსახლეობის დაახლოებით 96%.

მასშტაბი აქ მთავარია. გადახდა მედიანური საოჯახო შემოსავლის 29%-ს შეადგენდა და ქვეყნის მთლიანი შიდა პროდუქტის 6.5%-ს. ეს არის ერთადერთი შემთხვევა, როცა უპირობო გადახდა იმდენად დიდი იყო, რომ მასზე „საბაზისო შემოსავლის“ თქმა გადაჭარბება არ არის.

შრომაზე შედეგი 2018 წელს გამოქვეყნებულმა კვლევამ გაზომა: სამუშაო საათებისა და დასაქმების შემცირება არ დაფიქსირებულა. ქალებსა და თვითდასაქმებულ მამაკაცებში ეფექტი დადებითიც კი იყო. ეს ყველაზე დიდი მოსახლეობაა, რომელზეც ეს კითხვა ოდესმე შემოწმებულა.

პროგრამა კი მაინც დაინგრა და არა ქვეყნის გამო.

პირველი მიზეზი ინფლაციაა. თანხა ნომინალურად ფიქსირებული იყო. ხუთ წელიწადში ფასები 136.5%-ით გაიზარდა და გადახდის რეალური ღირებულება დაახლოებით განახევრდა; სიღარიბის შემცირების უნარი კი 40%-ით დაეცა.

ირანი: 455 000 რიალი თვეში — ერთი და იგივე თანხა

რამდენი დოლარი ღირს ეს თანხა მიმდინარე კურსით

2011 წელი

45 დოლარი

2026 წელი | 31 ცენტი

დაწყებისას გადახდა მედიანური საოჯახო შემოსავლის 29%-ს შეადგენდა

გრაფიკი 4. ირანის გადახდის რეალური ღირებულება დოლარებში, 2011-2026.

დღეს იგივე 455 000 რიალი 2026 წლის იანვრის კურსით დაახლოებით 31 ცენტი ღირს თვეში. დაწყებისას ის დაახლოებით 45 დოლარს შეადგენდა.

მეორე მიზეზი პოლიტიკურია. 2015 წლიდან მთავრობამ სიიდან თანდათან ამოშალა უფრო შეძლებული მოქალაქეები - ჯერ ერთი მილიონი, შემდეგ მთელი ზედა დეციალი, შემდეგ კიდევ მილიონები. სულ 13 მილიონზე მეტი ადამიანი. უნივერსალური გადახდა ნელ-ნელა ჩვეულებრივ სოციალურ დახმარებად გადაიქცა.

ორივე მექანიზმი ერთსა და იმავეს ამბობს: უნივერსალურ პროგრამას ქცევა კი არ კლავს, არამედ ბიუჯეტი და ინფლაცია.

08 შვეიცარია

ერთადერთი ქვეყანა, სადაც საბაზისო შემოსავალზე გადაწყვეტილება უშუალოდ ამომრჩეველმა მიიღო, შვეიცარიაა. 2016 წლის 5 ივნისს იდეა რეფერენდუმზე გავიდა.

76.9%

ხმა წინააღმდეგ მისცა. მომხრე იყო 23.1%. იდეა ჩავარდა ოცდაექვსივე კანტონში, ერთის გამონაკლისის გარეშე. აქტივობამ 47% შეადგინა.

წინადადება ასეთი იყო: ყოველ ზრდასრულს თვეში 2 500 ფრანკი, ყოველ ბავშვს - 625. იმ დროისთვის ეს საშუალო ხელფასის დაახლოებით ნახევარი იყო.

ერთი დეტალი აქ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია: ეს თანხები საკონსტიტუციო ტექსტში საერთოდ არ ეწერა. ბიულეტენში მხოლოდ პრინციპი იყო ჩაწერილი, რომ სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს უპირობო საბაზისო შემოსავალი. ოდენობას მოგვიანებით კანონი განსაზღვრავდა. 2 500 ფრანკი ინიციატორების საილუსტრაციო ციფრი იყო. შედეგად კამპანია იმ რიცხვის გარშემო წარიმართა, რომელიც არსად ეწერა და რომლის გარანტიასაც ვერავინ იძლეოდა.

ინიციატივა 2013 წელს, 100 000-ზე მეტი ხელმოწერით დაიწყო. მისი ავტორები - მეწარმე დანიელ ჰენი და ხელოვანი ენო შმიდტი - კამპანიას სანახაობით უდგებოდნენ. ბერნში, ფედერალური სასახლის წინ, რვა მილიონი ხუთრაპენიანი მონეტა დაყარეს, თითო ყოველ მცხოვრებზე. ჟენევაში კი 8115 კვადრატულმეტრიანი პლაკატი გაშალეს - იმდროინდელი მსოფლიო რეკორდი ერთადერთი კითხვით: „რას გააკეთებდით, თქვენი შემოსავალი უზრუნველყოფილი რომ იყოს?“

ფედერალურმა საბჭომ ინიციატივა 2014 წელს უარყო. კენჭისყრამდე მას წინააღმდეგობას უწევდა მთავრობა და პრაქტიკულად ყველა პარტია. მთავრობის შეფასებით, სქემას წელიწადში დაახლოებით 25 მილიარდი ფრანკის ახალი ფული დასჭირდებოდა - არსებული სოციალური ხარჯების გადანაწილების შემდეგაც.

ყველაზე საინტერესო კი კენჭისყრამდე ჩატარებული გამოკითხვაა.

კვლევითმა ორგანიზაციამ DemoSCOPE 2016 წლის იანვარში 1 076 შვეიცარიელს ჰკითხა, რას გააკეთებდნენ, საბაზისო შემოსავალი რომ მიეღოთ. მუშაობას სრულად შეწყვეტდა 2%. კიდევ 8%-მა თქვა, რომ სამუშაოს უფრო მიატოვებდა, ვიდრე არა. სამაგიეროდ, როცა იმავე ადამიანებს ჰკითხეს, სხვები რას გააკეთებდნენ, დაახლოებით ერთმა მესამედმა უპასუხა, რომ სხვები მუშაობას შეწყვეტდნენ.

ეს სხვაობა - 2% საკუთარ თავზე და დაახლოებით 33% სხვებზე ამ დისკუსიის მთავარი ფსიქოლოგიური ფაქტია. ადამიანებს საკუთარი სიზარმაცის კი არა, სხვისის ეშინიათ. და ხმასაც ამ შიშით აძლევენ.

იმავე გამოკითხვაში 67%-მა თქვა, რომ საბაზისო შემოსავალი ადამიანებს არსებობის შიშისგან გაათავისუფლებდა; 54%-მა, რომ სწავლას განაგრძობდა; 53%-მა, რომ ოჯახს მეტ დროს დაუთმობდა.

ანუ იდეა შვეიცარიელებს მოსწონდათ. ხმა მაინც არ მისცეს.

მეორე მცდელობა 2021 წელს დაიწყო, ამჯერად დაფინანსების წყაროების მითითებით. საჭირო 100 000 ხელმოწერიდან ინიციატივამ დაახლოებით 65 000 შეაგროვა და 2023 წლის იანვარში საერთოდ შეწყდა. ეს მოხდა ქვეყანაში, სადაც პირდაპირი დემოკრატია რეალურად მუშაობს და ასობით გაცილებით ნაკლებად ცნობილი ინიციატივა ამ ზღვარს ჩვეულებრივ უპრობლემოდ გადალახავს.

შვეიცარია ერთადერთი ადგილი არ არის, სადაც იდეამ პოლიტიკური გამოცდა ვერ ჩააბარა. კანადის ონტარიოში 2017 წელს დაწყებული სამწლიანი კვლევა ახალმა მთავრობამ ერთი წლის შემდეგ გააუქმა - მაშინ, როცა შედეგები ჯერ არც არსებობდა. აშშ-ში ხუთმა შტატმა ადგილობრივი გარანტირებული შემოსავლის პროგრამები კანონით აკრძალა. ტეხასის ჰარისის ოლქში პროგრამა, რომელზეც პირველივე კვირაში 59 000-ზე მეტმა ოჯახმა შეიტანა განაცხადი, უზენაესმა სასამართლომ შეაჩერა - არცერთი გადახდა არ განხორციელებულა.

ტეხასის სასამართლოს არგუმენტი ცალკე ყურადღებას იმსახურებს: პროგრამა ექვექცემ დგებოდა იმიტომ, რომ „თანხის გაცემის შემდეგ მასზე საჯარო კონტროლი აღარ იარსებებდა“. სასამართლომ ცალკე გამოყო სასურსათო ტალონები და საბინაო ვაუჩერები, რომლებიც ხარჯვას ზღუდავენ. ანუ სწორედ უპირობობამ, რომელიც საბაზისო შემოსავალს განსაზღვრავს, გამოიწვია მისი გაუქმება.

ამ ყველაფერს ერთი სტრუქტურული ახსნა აქვს. მემარცხენე კრიტიკა ამბობს, რომ საბაზისო შემოსავალი ძალიან პატარაა და უკეთ მიზნობრივ პროგრამებს შთანთქავს. მემარჯვენე კრიტიკა ამბობს, რომ ის ძალიან ძვირია და მიზნობრიობა აკლია. ეს, ფაქტობრივად, ერთი და იგივე შენიშვნაა ორი მხრიდან და სწორედ ამიტომ არსად ჩამოყალიბებულა მისი მდგრადი პოლიტიკური კოალიცია.

09 რა ღირს საბაზისო შემოსავალი

ყველა ეს ექსპერიმენტი ერთ კითხვას გვერდს უვლის: ვინ იხდის?

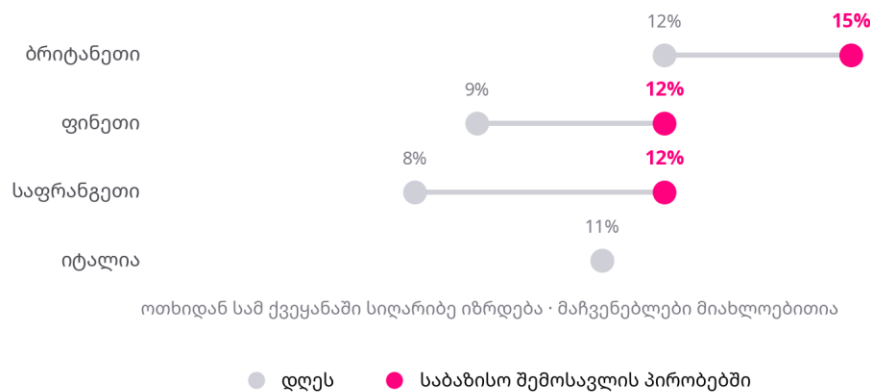
ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციამ (OECD) 2017 წელს ეს გამოთვლა პირდაპირ გააკეთა. კითხვა ასე დასვა: თუ იმ ფულს, რომელიც დღეს სოციალურ შემწეობებზე იხარჯება, ავიღებთ და ყველას თანაბრად დავურიგებთ, რა გამოვა?

პასუხი: ბრიტანეთში ასეთი გადახდა თვეში 230 ფუნტი იქნებოდა - და ამისთვისაც კი საშემოსავლო გადასახადის 25%-იანი ზრდა დასჭირდებოდა. ფინეთში 527 ევრო, საფრანგეთში 456, იტალიაში კი სულ 158 ევრო.

ეს ჯერ კიდევ არაფერია. მთავარი შედეგი სხვაა.

სიღარიბის დონე, პროცენტი მოსახლეობისა

დღეს მოქმედი სისტემა და ბიუჯეტურად ნეიტრალური საბაზისო შემოსავალი

გრაფიკი 5. სიღარიბის დონე დღეს და ბიუჯეტურად ნეიტრალური საბაზისო შემოსავლის პირობებში. OECD, 2017.

ოთხიდან სამ ქვეყანაში სიღარიბე გაიზრდებოდა და არა შემცირდებოდა. ბრიტანეთში 12%-დან 15%-მდე, ფინეთში 9%-დან 12%-მდე, საფრანგეთში 8%-დან 12%-მდე. სამივეგან სიღარიბეში მეტი ოჯახი ჩავარდებოდა, ვიდრე იქიდან გამოვიდოდა.

მექანიზმი მარტივია და უსიამოვნო: ფიქსირებული ბიუჯეტის ყველაზე თანაბრად გადანაწილება ნიშნავს, რომ ფული წაერთმევა მათ, ვისზეც ის დღეს მიზნობრივად იხარჯება. თავად OECD-ის დასკვნა ასეთია - ბიუჯეტურად ნეიტრალური საბაზისო შემოსავალი „სიღარიბის შემცირების ეფექტური ინსტრუმენტი ვერ იქნება“.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა იმავე წელს დაითვალა, რომ მედიანური შემოსავლის მეოთხედის ოდენობის საბაზისო შემოსავალი განვითარებულ ქვეყნებს მთლიანი შიდა პროდუქტის 6-7%-ად დაუჯდებოდა, და მათთვის ის არ ურჩია.

ამერიკული ციფრი კიდევ უფრო თვალსაჩინოა. ყოველი ზრდასრულისთვის თვეში 1 000 დოლარი წელიწადში დაახლოებით 3.1 ტრილიონი დოლარია - თითქმის იმდენი, რამდენსაც ფედერალური ბიუჯეტი გადასახადებიდან საერთოდ იღებს. წელიწადში 5 000 დოლარი კი მთელ ფედერალურ ბიუჯეტს შთანთქავდა - პენსიების, ჯანდაცვისა და თავდაცვის გარეშე. და მაინც, ეს თანხა ოთხსულიანი ოჯახისთვის სიღარიბის ზღვარსაც ვერ მიაღწევდა.

ბრიტანეთის ფისკალური კვლევების ინსტიტუტმა 2025 წელს იგივე გამოთვლა ასე შეაჯამა: ყოველი შრომისუნარიანი ასაკის ზრდასრულისთვის დაახლოებით 400 ფუნტი თვეში წელიწადში 200 მილიარდზე მეტი დაჯდებოდა - ანუ მეტი, ვიდრე ჯანდაცვის მთელი ეროვნული სისტემა.

ამ ყველაფრის ყველაზე მოკლე ფორმულირება ეკონომისტ დარონ აჯემოლლუს ეკუთვნის, რომელმაც 2024 წელს ნობელის პრემია მიიღო: „საბაზისო შემოსავალი ძვირია და საკმარისად ხელგაშლილი არ არის“.

ეს არ არის ცალკეული აზრი. ჩიკაგოს უნივერსიტეტმა 41 წამყვან ეკონომისტს ჰკითხა, სჯობდა თუ არა 13 000-დოლარიანი საბაზისო შემოსავალი არსებულ სისტემას. მკაცრად დაეთანხმა - არცერთი. დაეთანხმა - მხოლოდ ერთი. პოზიცია საერთოდ რომ დააფიქსირა 32-მა, მათგან 25 არ დაეთანხმა.

აქვე სამართლიანობისთვის: კითხვა ისე იყო დასმული, რომ საბაზისო შემოსავალი პენსიებსა და სამედიცინო დაზღვევას ჩაანაცვლებდა. ეს არის არგუმენტი ჩანაცვლების წინააღმდეგ და არა ნებისმიერი საბაზისო შემოსავლის წინააღმდეგ.

10 დასკვნები

პირველი. თითქმის არცერთი „საბაზისო შემოსავლის პილოტი“ საბაზისო შემოსავალი არ ყოფილა. უნივერსალურობა, უპირობოობა და მუდმივობა - სამივე ერთად თითქმის არსად შემოწმებულა. ამიტომ ნებისმიერი მტკიცება, რომელიც პილოტების შედეგებს პირდაპირ ეროვნულ პოლიტიკაზე გადააქვს, უფრო შორს მიდის, ვიდრე მონაცემები უშვებს.

მეორე. კითხვაზე „ამცირებს თუ არა უპირობო ფული მუშაობას“ პასუხი კვლევის ზომაზეა დამოკიდებული. პატარა კვლევები ამბობენ, რომ არა; მსხვილი კვლევები კი, რომ დიახ, ზომიერად. ყველაზე დიდი და ერთადერთი მკაცრად რეცენზირებული კვლევა სამუშაო ძალაში მონაწილეობის 4.2 პროცენტული პუნქტით შემცირებას აჩვენებს. ეს კატასტროფა არ არის, მაგრამ ნული არც არის.

მესამე. ფულის ფორმა შედეგზე იმდენადვე მოქმედებს, რამდენადაც მისი ოდენობა. კენიაში ერთჯერადმა თანხამ ბიზნესის შექმნა უკეთ გამოიწვია, ვიდრე იმავე ჯამის ყოველთვიურმა ნაწილაკებმა; ყოველთვიურმა გადახდებმა კი ფსიქიკურ ჯანმრთელობაზე უკეთ იმუშავეს. ერთი და იმავე ფულს სხვადასხვა ამოცანისთვის სხვადასხვა ფორმა სჭირდება.

მეოთხე. შიში, რომ უპირობო ფული უბრალოდ ფასებს გაზრდის, მონაცემებით არ დასტურდება. კენიაში, სადაც შემოდინება ადგილობრივი ეკონომიკის 15%-ს აღემატებოდა, ფასები 0.1%-ით გაიზარდა, ხოლო ყოველი დოლარი დაახლოებით 2.5 დოლარის ბრუნვად გადაიქცა.

მეხუთე. მთავარი შეზღუდვა ქცევითი კი არა, არითმეტიკულია. საბაზისო შემოსავალი, რომლითაც ცხოვრება შეიძლება, არსებული ბიუჯეტებით არ ფინანსდება; ხოლო ის, რაც ბიუჯეტში ეტევა, ცხოვრებისთვის ძალიან მცირეა. OECD-ის გამოთვლით, ბიუჯეტურად ნეიტრალური ვარიანტი ოთხიდან სამ ქვეყანაში სიღარიბეს ამცირებს კი არა, ზრდის.

მეექვსე. იქ, სადაც უნივერსალური გადახდა ნამდვილად არსებობს, მთავარი საფრთხე მისი შედეგები კი არა, მისი მდგრადობაა. ალასკაში დივიდენდი ათი წელია კანონით გაწერილ ოდენობაზე ნაკლებია და 2026 წელს ნავთობის მაღალი ფასის პირობებშიც შემცირდა. ირანში ინფლაციამ და თანდათანობითმა გამორიცხვამ უნივერსალური გადახდა თხუთმეტ წელიწადში ჩვეულებრივ სოციალურ დახმარებად აქცია.

და ბოლოს. მსოფლიოში ყველა მუდმივი უნივერსალური გადახდა - ალასკა, მაკაო, ჩეროკის თემი - ნავთობის, სათამაშო ბიზნესის ან სამთო მოპოვების რენტიდან ფინანსდება. არცერთი მათგანი გადასახადებით არ იხდება. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანი კითხვა - რა ხდება მაშინ, როცა ადამიანებს იმავე ფულის დასაფინანსებლად უწევენ გადასახადს - ჯერჯერობით სადმე გაზომილი არ არის.

11 წყაროები

1. Akee R, Copeland W, Costello EJ, Simeonova E. How Does Household Income Affect Child Personality Traits and Behaviors? *American Economic Review* 108(3), 2018.
2. American Enterprise Institute (Corinth K, Mayhew A). What Can We Learn from Guaranteed Basic Income Pilots? 2026 (თებერვალი).
3. Banerjee A, Faye M, Krueger A, Niehaus P, Suri T. Universal Basic Income: Short-Term Results from a Long-Term Experiment in Kenya, 2023.
4. Bartik A და სხვები. The Impact of Unconditional Cash Transfers on Consumption and Household Balance Sheets. NBER Working Paper 32784, 2024-2025.
5. Berman M. A Rising Tide That Lifts All Boats: Long-Term Effects of the Alaska Permanent Fund Dividend on Poverty. *Poverty & Public Policy* 16(2), 2024.
6. Broockman D და სხვები. The Political Effects of Unconditional Cash. NBER Working Paper 33214, 2024.
7. Bullinger LR, Packham A, Raissian KM. Effects of Universal and Unconditional Cash Transfers on Child Abuse and Neglect. NBER Working Paper 31733, 2023.
8. Chancellerie fédérale suisse. Votation populaire du 5 juin 2016 — initiative « Pour un revenu de base inconditionnel », résultats officiels, 2016.
9. DemoSCOPE. Umfrage zum bedingungslosen Grundeinkommen (n=1 076). შვეიცარია, 2016 (იანვარი).
10. Costello EJ, Compton SN, Keeler G, Angold A. Relationships Between Poverty and Psychopathology: A Natural Experiment. *JAMA* 290(15), 2003.
11. Department of Culture, Communications and Sport (Ireland). Basic Income for the Arts — Two-Year Impact Assessment and Cost-Benefit Analysis, 2025 (სექტემბერი).
12. Egger D, Haushofer J, Miguel E, Niehaus P, Walker M. General Equilibrium Effects of Cash Transfers: Experimental Evidence from Kenya. *Econometrica* 90(6), 2022.
13. Enami A, Lustig N. Inflation and the Erosion of the Poverty Reduction Impact of Iran's Universal Cash Transfer. CEQ Working Paper 68, 2018.
14. Greenstein R. Commentary: Universal Basic Income May Sound Attractive But, If It Occurred, Would Likelier Increase Poverty Than Reduce It. Center on Budget and Policy Priorities, 2016/2019.
15. Hiilamo H. A Truly Missed Opportunity: The Political Context and Impact of the Basic Income Experiment in Finland, 2022.
16. Hoynes H, Rothstein J. Universal Basic Income in the United States and Advanced Countries. *Annual Review of Economics* 11, 2019.
17. IGM / Kent Clark Center, University of Chicago Booth. Economic Experts Panel - Universal Basic Income, 2016.

18. Institute for Fiscal Studies (Oulton M). The Economics of a Universal Basic Income, 2025 (3 სექტემბერი).
19. International Monetary Fund. Fiscal Monitor: Tackling Inequality, 2017 (ოქტომბერი).
20. Jones D, Marinescu I. The Labor Market Impacts of Universal and Permanent Cash Transfers: Evidence from the Alaska Permanent Fund. American Economic Journal: Economic Policy 14(2), 2022.
21. Kangas O, Jauhiainen S, Simanainen M, Ylikännö M (რედ.). Suomen perustulokeilun arviointi. ფინეთის სოციალურ საქმეთა და ჯანმრთელობის სამინისტრო, 2020.
22. Liebman J, Agarwal S, Cook A. Cash Transfers and Health Care Use: Evidence from Chelsea, Massachusetts. JAMA, 2024 (23 ივლისი).
23. Miller S და სხვები. Does Income Affect Health? Evidence from a Randomized Controlled Trial of a Guaranteed Income. NBER Working Paper 32711, 2024.
24. OECD. Basic Income as a Policy Option: Can It Add Up? Policy Brief on the Future of Work, 2017 (მაისი).
25. Salehi-Isfahani D, Mostafavi-Dehzoeei MH. Cash Transfers and Labor Supply: Evidence from a Large-Scale Program in Iran. Journal of Development Economics 135, 2018.
26. State of Alaska, Department of Revenue. Permanent Fund Dividend - Summary of Dividend Applications and Payments, 1982-2026.
27. Supreme Court of Texas. In re State of Texas, No. 24-0325, 2024.
28. Verho J, Hämäläinen K, Kanninen O. Removing Welfare Traps: Employment Responses in the Finnish Basic Income Experiment. American Economic Journal: Economic Policy 14(1), 2022.
29. Vivalt E, Rhodes E, Bartik A, Broockman D, Krause C, Miller S. The Employment Effects of a Guaranteed Income. Quarterly Journal of Economics, 2026 (NBER Working Paper 32719, 2024).
30. Walker M, Shankar M, Miguel E, Egger D, Killeen S. Can Cash Transfers Save Lives? Evidence from a Large-Scale Experiment in Kenya. NBER Working Paper 34152, 2025-2026.
31. Watson B, Guettabi M, Reimer M. Universal Cash and Crime. The Review of Economics and Statistics 102(4), 2020.
32. West S, Castro Baker A, Samra S, Coltrera E. Preliminary Analysis: SEED's First Year. Stockton Economic Empowerment Demonstration, 2021 (მარტი).
33. Wielechowski v. State of Alaska, S-16558. ალასკის უზენაესი სასამართლო, 2017 (25 აგვისტო).
34. Wyndham-Douds K, Cowan SK. Estimating the Effect of a Universal Cash Transfer on Birth Outcomes. American Sociological Review 89(5), 2024.

ეს ანალიზი მომზადებულია ბიზნესისა და ტექნოლოგიების უნივერსიტეტის (BTU) აკადემიური გუნდისა და BTUAI-ის მიერ. ის ეყრდნობა საჯაროდ ხელმისაწვდომ დარგობრივ ანგარიშებსა და კვლევებს და ანალიტიკური ხასიათისაა.

ციტირება: ბიზნესისა და ტექნოლოგიების უნივერსიტეტი (BTU) და BTUAI. (2026). საბაზისო შემოსავალი — რა ვიცით სინამდვილეში. თბილისი, საქართველო.